

تائید اعمای بیات داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیئت داوران نسخه نهایی پایان نامه خانم ملاحظه حقیقی خمایی رشته: شهرسازی تحت عنوان: ظرفیت‌سنجی پتانسیل‌های توسعه ساحلی با تأکید بر توسعه پایدار، نمونه موردی، ساحل انزلی را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد تائید می‌کنند.

اعضای هیئت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنما	آقای دکتر مجتبی رفیعیان	دانشیار	
۲- استاد مشاور	آقای دکتر هاشم داداش پور	استادیار	
۳- استاد ناظر	آقای دکتر اکبر پرهیزگار	استادیار	
۴- استاد ناظر	آقای دکتر محمدجواد مهدوی نژاد	استادیار	
۵- نماینده تحصیلات تکمیلی	آقای دکتر محمدجواد مهدوی نژاد	استادیار	

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عنوان پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی یا هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینجانب..... دانشجوی رشته..... ورودی سال تحصیلی.....
مقطع..... دانشکده..... متعهد می شوم کلیه نکات مندرج در آئین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته های علمی مستخرج از پایان نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین نامه فوق الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم»

امضا:

تاریخ:

۱۳۹۱/۰۳/۰۵

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیت های علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:
«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته تاریخ و تمدن ایران است که در سال ۱۳۹۰ در دانشکده مهرک و مهر دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار خانم/جناب آقای دکتر محمد نصیب، مشاوره سرکار خانم/جناب آقای دکتر صالح ساسانی و مشاوره سرکار خانم/جناب آقای دکتر ... از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

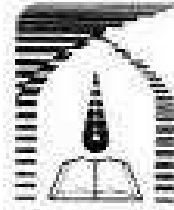
ماده ۶: اینجانب محمد نصیب دانشجوی رشته تاریخ و تمدن ایران مقطع ارشد

تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضا:

۱۳۹۱/۰۲/۰۵

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده هنر و معماری

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته: شهرسازی
گرایش: برنامه ریزی شهری و منطقه ای

**ظرفیت سنجی پتانسیل های توسعه ساحلی با تاکید بر توسعه پایدار
نمونه موردی: ساحل شهر انزلی**

ملاحظه حقیقی خمایی

استاد راهنما:

دکتر مجتبی رفیعیان

استاد مشاور:

دکتر هاشم داداش پور

اسفند ۱۳۹۰

تقدیم به:

پدرو مادر عزیزم که، همواره حامی، پشتیبان و روشنی بخش راهم بوده اند.

باشکر و قدردانی از، بنمودهای ارزنده استاد ارجمندم دکتر محبتی رفیعیان

و باارج نهادن به مشاوره های ارزشمند دکتر هشتم داداش پور

و همچنین باشکر فراوان از همه دوستان و عزیزانی که در این راه همراه من بوده و بارها همای های خویش، اینجانب را در تهیه،

تنظیم و ارائه این رساله یاری نموده اند.

چکیده:

امروزه سواحل به یکی از مهم‌ترین و جذاب‌ترین نقاط جمعیتی در تمامی جهان بدل شده‌اند. محیط زیست انعطاف‌پذیر، پیچیده و خاص مناطق ساحلی نه تنها نقش مهمی را در ارتقای اکولوژی بر عهده دارند، بلکه همچنین یک منطقه حائل میان دریا و خشکی محسوب می‌شوند. این مناطق حائل، محل تمرکز فعالیت‌های اقتصادی، صنعتی، تفریحی، اجتماعی و ... محسوب می‌شوند. بنابراین می‌توان بیان داشت که زمین‌های ساحلی مناطق با اهمیت برای فعالیت‌های انسانی محسوب می‌شوند. علت را می‌توان در خدمات و منابع متعددی که این نواحی ارائه می‌دهند، دانست. این امر سبب بهره‌برداری و توسعه بی‌رویه این مناطق با ارزش زیست محیطی شده است و به تبع آن فشار زیاد ناشی از طیف‌های مختلف فعالیت در این مناطق، پایداری آن‌ها را تهدید می‌نماید. از این‌رو ارزیابی نحوه استفاده از اراضی و هدایت و کنترل آن در راستای دستیابی به توسعه پایدار امری ضروری به نظر می‌رسد.

هدف اصلی این پژوهش، دستیابی به پایداری در بهره‌برداری و توسعه فضاهای ساحلی است. این امر نیازمند ارائه رویکردی است که بتواند مناسبت زمین را جهت تخصیص انواع مختلف فعالیت‌ها فراهم آورد. بررسی رویکردهای متعدد بهینه‌یابی کاربری زمین و همچنین تجارب جهانی مرتبط، منجر به انتخاب رویکرد آنالیز تحلیل تناسب زمین در بهینه‌یابی کاربری زمین ساحلی شده است. در این راستا ناحیه ساحلی شهر بندر انزلی، به عنوان محدوده مورد مطالعه این پژوهش انتخاب شده است. این شهر با در برداشتن دو عارضه مهم طبیعی، وجود دریا در شمال شهر و تالاب در جنوب شهر، دربردارنده موقعیتی خاص و استراتژیک بوده، که امروزه به دلیل رشد سریع شهرنشینی شاهد تخریب و تغییر اکوسیستم‌های طبیعی شهر و تغییر کاربری بارورترین اراضی شهر هستیم. از این‌رو لزوم توجه به چگونگی بهره‌برداری و توسعه اراضی شهری امری ضروری محسوب می‌شود. بدین منظور دو گام جهت عملی نمودن هدف طرح اتخاذ شده است: در گام اول، با تمرکز بر رویکرد توسعه پایدار، اهم مولفه‌ها و شاخص‌های مرتبط با موضوع و متناسب با شرایط محیطی انتخاب و ارزش نسبی آن‌ها با استفاده از روش‌های دلفی و روش تحلیل سلسله مراتبی تعیین شده است؛ در گام دوم، با توجه به خروجی‌های مرحله قبل، با بهره‌گیری از روش‌های تحلیلی سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی، پتانسیل‌های بهینه توسعه در محدوده مورد مطالعه تعیین گردیده است.

یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که در محدوده مورد مطالعه، با تاکید بر رویکرد پایداری، پنج پهنه اصلی فعالیتی شناسایی خواهد شد که عبارتند از: پهنه حفاظتی، گردشگری، مسکونی، کشاورزی و صنعتی. نتایج حاصل از بهینه‌یابی کاربری زمین مبتنی بر آن است که پهنه‌های شمالی و جنوبی شهر به دلیل دربرداشتن اکوسیستم‌های دریا و تالاب و لزوم رعایت حریم حفاظتی آن‌ها به فعالیت‌های حفاظتی و گردشگری اختصاص خواهند یافت. پهنه جنوبی همچنین به دلیل ویژگی‌های مکانی، به فعالیت‌های مرتبط با کشاورزی نیز اختصاص خواهد یافت. بخشی از شمال شهر هم به فعالیت‌های صنعتی مرتبط با شیلات و گمرکات اختصاص می‌یابد، به گونه‌ای که توسعه این فعالیت‌ها باید از طریق صنعت ساخت و ساز پاک باشد. بخش میانی شهر هم با توجه به ویژگی‌های آن به فعالیت‌های مسکونی اختصاص می‌یابد، هرچند در قسمتی از بافت غربی شهر به دلیل قرارگیری آرامستان لزوم رعایت حریم حفاظتی الزامی خواهد بود.

واژگان کلیدی:

ظرفیت سنجی، منطقه ساحلی، توسعه پایدار، بندر انزلی.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	فهرست تصاویر
۶	فهرست جداول
ز	فهرست نقشه ها
ط	فهرست نمودارها
فصل اول: تعریف و تبیین پژوهش	
۲	۱-۱- مقدمه
۲	۲-۱- طرح مسئله
۴	۳-۱- اهمیت مسئله
۵	۴-۱- اهداف
۵	۵-۱- سوالات تحقیق
۵	۶-۱- پیش فرض های تحقیق
۵	۷-۱- روش انجام تحقیق
۶	۸-۱- پیشینه تحقیق
۶	۹-۱- جنبه جدید و نوآوری
۷	۱۰-۱- رویه تحقیق
۱۰	۱۱-۱- مشکلات و محدودیت های تحقیق
۱۰	۱۲-۱- کلید واژگان
فصل دوم: مرور ادبیات و مفاهیم مرتبط با طرح	
۱۲	۱-۲- مقدمه
۱۲	۲-۲- مفاهیم و تعاریف
۱۳	۱-۲-۲- زمین
۱۳	۲-۲-۲- کاربری زمین
۱۳	۳-۲-۲- تغییر کاربری زمین
۱۴	۳-۲- برنامه ریزی کاربری زمین
۱۵	۴-۲- ساحل و مفاهیم مرتبط با آن
۱۵	۱-۴-۲- تعاریف مرتبط با ساحل و منطقه ساحلی
۱۷	۲-۴-۲- انواع منابع و کاربردهای مناطق ساحلی
۱۷	۱-۲-۴-۲- استخراج و بهره برداری از منابع
۱۷	۲-۲-۴-۲- زیرساخت ها
۱۸	۳-۲-۴-۲- توریسم و اوقات فراغت
۱۸	۴-۲-۴-۲- حفاظت و نگهداری
۱۹	۳-۴-۲- ویژگی های منحصر به فرد نواحی ساحلی
۲۰	۴-۴-۲- مسائل مدیریتی نواحی ساحلی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲۳	۵-۴-۲ تاریخچه مختصری از برنامه ریزی و مدیریت ساحلی
۲۹	۶-۴-۲ مفاهیم برنامه ریزی و مدیریت ساحلی
۳۰	۱-۶-۴-۲ پایداری پارادایم غالب در مدیریت و برنامه ریزی مناطق ساحلی
۳۴	۷-۴-۲ مدیریت کاربری اراضی
۳۵	۱-۷-۴-۲ مدل‌های بهینه سازی
۳۹	۲-۷-۵-۲ مدیریت کاربری اراضی در مناطق ساحلی
۴۶	۸-۴-۲ تجربیات جهانی
۴۶	۱-۸-۴-۲ ساحل Kuala Langat مالزی
۴۹	۲-۸-۴-۲ منطقه ساحلی جنوب غربی صحرای سینا
۵۵	۳-۸-۴-۲ ساحل کوانگ نم ویتنام
۶۲	۴-۸-۴-۲ ایران (سواحل شمالی ایران)
۶۷	۹-۴-۲ جمع بندی
فصل سوم: تدوین مدل طرح	
۶۹	۱-۳-۱- مقدمه
۶۹	۲-۳-۱- رویکردهای تحلیل
۶۹	۱-۲-۳- روش نقشه عرضی
۷۰	۲-۲-۳- روش Cellular Automata
۷۲	۳-۲-۳- روش تحلیل تناسب زمین
۷۲	۱-۳-۲-۳- تحلیل ۸ مرحله‌ای تناسب زمین
۷۳	۴-۲-۳- جمع بندی
۷۴	۳-۳-۱- متدولوژی طرح
۷۶	۴-۳-۱- نقش شاخص‌ها در مدیریت سواحل
۷۸	۱-۴-۳- شاخص‌های پیشنهادی
۸۲	۵-۳-۱- وزن دهی به مولفه‌ها و شاخص‌ها
۸۲	۱-۵-۳- تکنیک دلفی
۸۳	۲-۵-۳- مدل‌های تصمیم‌گیری چند هدفه (MODM) / چند معیاره (MCDM)
۸۴	۱-۲-۵-۳- رویکرد تحلیل سلسله مراتبی
۸۵	۶-۳-۱- بررسی روش سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی GIS
۸۷	۱-۶-۳- آنالیز فضایی/ جغرافیایی
۸۹	۷-۳-۱- جمع بندی
فصل چهارم: شناخت عرصه پژوهش	
۹۱	۱-۴-۱- مقدمه
۹۴	۲-۴-۱- معرفی اجمالی شهر انزلی
۹۷	۳-۴-۱- شناخت محدوده مورد مطالعه
۹۸	۱-۳-۴-۱- شناخت مولفه‌های زیست محیطی محدوده مورد مطالعه

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹۸	۱-۳-۴ سطوح ارتفاعی در سطح شهر
۹۸	۲-۱-۳-۴ شیب و جهت شیب
۱۰۱	۳-۱-۳-۴ مسائل کلی زمین شناسی
۱۰۲	۴-۱-۳-۴ منابع طبیعی
۱۰۶	۵-۱-۳-۴ پهنه بندی زمین لرزه
۱۰۶	۶-۱-۳-۴ ویژگی‌های اقلیمی
۱۰۸	۲-۳-۴ شناخت مولفه‌های اجتماعی محدوده مورد مطالعه
۱۱۰	۱-۲-۳-۴ تراکم کلی جمعیت در سطح شهر و تغییرات آن در منطقه‌های مختلف
۱۱۱	۲-۲-۳-۴ مهاجرت
۱۱۳	۳-۳-۴ شناخت مولفه‌های اقتصادی در محدوده مورد مطالعه
۱۱۳	۱-۳-۳-۴ ضریب مکانی فعالیت‌های اقتصادی شهر
۱۱۶	۴-۳-۴ شناخت مولفه‌های کالبدی فضایی کالبدی محدوده مورد مطالعه
۱۱۶	۱-۴-۳-۴ سطح و سرانه‌های شهر
۱۱۹	۲-۴-۳-۴ بررسی وضعیت ترافیکی
۱۲۱	۳-۴-۳-۴ عملکردی
۱۲۴	۴-۴-۳-۴ بررسی وضعیت زیرساخت‌ها
۱۲۵	۴-۴ جمع‌بندی
فصل پنجم: تحلیل یافته‌های تحقیق	
۱۲۷	۱-۵ مقدمه
۱۲۹	۲-۵ گام اول: یافته‌های حاصل از انجام مصاحبه‌ها
۱۲۹	۱-۲-۵ تعیین پهنه‌های اصلی توسعه محدوده ساحلی شهر انزلی
۱۳۰	۲-۲-۵ تعیین ارزش نسبی شاخص‌ها و سنجه‌های پیشنهادی پهنه‌های فعالیتی
۱۳۰	۱-۲-۲-۵ پهنه مسکونی
۱۳۲	۲-۲-۲-۵ پهنه صنعتی
۱۳۴	۳-۲-۲-۵ پهنه کشاورزی
۱۳۶	۴-۲-۲-۵ پهنه گردشگری
۱۳۷	۵-۲-۲-۵ پهنه حفاظتی
۱۳۹	۳-۵ گام دوم: مکانی نمودن شاخص‌ها و سنجه‌های تحلیل
۱۳۹	۱-۳-۵ بررسی میزان مناسبت پهنه مسکونی
۱۴۴	۲-۳-۵ بررسی میزان مناسبت پهنه صنعتی
۱۴۸	۳-۳-۵ بررسی میزان مناسبت پهنه کشاورزی
۱۵۱	۴-۳-۵ بررسی میزان مناسبت پهنه گردشگری
۱۵۵	۵-۳-۵ بررسی میزان مناسبت پهنه حفاظتی
۱۵۹	۴-۵ گام سوم: تعیین مناسبت بهینه توسعه
۱۶۴	۵-۵ جمع‌بندی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل ششم: نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات
۱۶۶	۱-۶- مقدمه
۱۶۷	۲-۶- پاسخ به سوالات
۱۷۰	۳-۶- نتیجه گیری از یافته های تحقیق
۱۷۰	۴-۶- پیشنهادات تحقیق
۱۷۰	۱-۴-۶- معیارهای اصلی در هدایت فرآیند توسعه
۱۷۱	۱-۴-۶- معیارها و ملاحظات توسعه پایدار مناطق ساحلی
۱۷۲	۲-۴-۶- معیارها و ملاحظات کاربری اراضی
۱۷۹	۵-۶- توصیه برای مطالعات بیش تر
۱۸۰	منابع و مآخذ
۱۸۳	چکیده انگلیسی

فهرست تصاویر

صفحه	عنوان
۳۲	تصویر شماره ۱-۲- تصویر رویکردهای پایدار و ناپایدار در بهره برداری از منابع ساحلی
۳۳	تصویر شماره ۲-۲- استراتژی توسعه پایدار ساحلی
۴۷	تصویر ۳-۲ چارچوب اقدامات ساحل Kuala Langat مالزی
۴۸	تصویر ۴-۲ سناریوهای مناسب برای پایدار در ساحل Kuala Langat مالزی
۴۹	تصویر ۵-۲ نقشه مناسبت بهینه ساحل Kuala Langat مالزی
۵۱	تصویر ۶-۲ مدل تعیین شده برای آنالیز مناسبت‌های بالقوه توسعه کاربری زمین
۵۲	تصویر ۷-۲ وزن‌های اختصاص یافته به هر یک از مولفه‌های آنالیز تناسب کاربری زمین- سناریو اول
۵۳	تصویر ۸-۲ وزن‌های اختصاص یافته به هر یک از مولفه‌های آنالیز تناسب کاربری زمین- سناریو دوم
۵۴	تصویر ۹-۲ نقشه مناسبت زمین برای انواع مختلف کاربری‌ها- سناریو اول
۵۴	تصویر ۱۰-۲ نقشه مناسبت زمین برای کاربری‌های گردشگری و تفریحی- سناریو دوم
۵۸	تصویر ۱۱-۲ نقشه مناسبت صنعتی
۵۹	تصویر ۱۲-۲ نقشه مناسبت گردشگری
۵۹	تصویر ۱۳-۲ نقشه مناسبت توسعه شهری
۶۱	تصویر ۱۴-۲ بافرهای توسعه در منطقه ساحلی کوانگ نم ویتنام
۶۶	تصویر ۱۵-۲ منطقه بندی کاربری اراضی در سواحل شمالی ایران
۹۵	تصویر ۱-۴ خواستگاه جغرافیایی شهر انزلی
۱۰۳	تصاویر ۲-۴ و ۳-۴ دریای خزر در محدوده شهر انزلی
۱۰۴	تصویر ۴-۴ ناحیه ساحلی و دریا
۱۰۵	تصاویر ۴-۵ و ۴-۶ تالاب بین‌المللی انزلی
۱۰۷	تصویر ۴-۷ گلباد شهر انزلی
۱۲۰	تصویر ۴-۸ سلسله مراتب شبکه‌های ارتباطی
۱۲۰	تصویر ۴-۹ محورهای اصلی ارتباطی شهر انزلی
۱۲۳	تصویر ۴-۱۰ عملکردهای اصلی محدوده مورد مطالعه

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۲۲	جدول شماره ۱-۲- تهدیدهای اکوسیستم‌های ساحلی و محرک های کلیدی
۲۹	جدول شماره ۲-۲- حالت های مختلف توسعه مدیریت ساحلی
۵۴	جدول ۳-۲ درصد سطوح‌های مختلف مناسبت برای سناریوهای توسعه
۵۶	جدول ۴-۲ اطلاعات مورد نیاز جهت خلق لایه‌های GIS در مدل تحلیل تناسب زمین
۵۷	جدول ۵-۲ مولفه‌های آنالیز تحلیل تناسب
۶۵	جدول ۶-۲ متغیرهای اصلی پیشنهادی طرح تعیین منطقه بندی بهینه کاربری زمین در سواحل ایران
۷۹	جدول ۱-۳ ملزومات پهنه‌های پیشنهادی طرح
۸۳	جدول ۲-۳ ترکیب و تعداد مصاحبه شوندگان
۸۸	جدول ۳-۳ داده‌های فضایی مورد نیاز طرح
۹۸	جدول ۱-۴ مساحت و درصد سطوح ارتفاعی در شهر بندر انزلی
۹۹	جدول ۲-۴ مساحت و درصد پهنه‌های شیب در شهر بندر انزلی
۱۰۶	جدول ۳-۴ مشخصات و ویژگی‌های ایستگاه سینوپتیک بندر انزلی
۱۰۸	جدول ۴-۴ مشخصات عمومی ناحیه‌های شهر بندر انزلی ۱۳۸۵
۱۰۹	جدول ۵-۴ اطلاعات اجمالی محله‌های برنامه‌ریزی شهر بندر انزلی
۱۱۷	جدول ۶-۴ کاربری وضع موجود و تعیین نیازهای شهر برای تامین جمعیت موجود و ساکن در شهر
۱۲۵	جدول ۷-۴ جمع‌بندی مطالعات وضع موجود
۱۲۹	جدول ۱-۵ تدوین پهنه‌های اصلی توسعه شهری ساحل انزلی
۱۳۰	جدول ۲-۵ شاخص‌های مرتبط با بهینه یابی پهنه مسکونی
۱۳۱	جدول ۳-۵ طبقه بندی و امتیاز دهی سنج‌ها در پهنه مسکونی
۱۳۲	جدول ۴-۵ شاخص‌های مرتبط با بهینه یابی پهنه صنعتی
۱۳۳	جدول ۵-۵ طبقه بندی و امتیاز دهی سنج‌ها در پهنه صنعتی
۱۳۴	جدول ۶-۵ شاخص‌های مرتبط با بهینه یابی پهنه کشاورزی
۱۳۵	جدول ۷-۵ امتیاز دهی و طبقه بندی سنج‌های مرتبط با پهنه کشاورزی
۱۳۶	جدول ۸-۵ شاخص‌های مرتبط با بهینه یابی پهنه گردشگری
۱۳۷	جدول ۹-۵ طبقه‌بندی و امتیاز دهی سنج‌های مرتبط با پهنه گردشگری
۱۳۸	جدول ۱۰-۵ شاخص‌های مرتبط با بهینه یابی پهنه حفاظتی
۱۳۸	جدول ۱۱-۵ طبقه بندی و امتیاز دهی سنج‌های مرتبط با پهنه حفاظتی
۱۵۹	جدول ۱۲-۵ شاخص‌های پیشنهادی دستیابی به بهره برداری پایدار محور از فضا‌های ساحلی
۱۷۲	جدول ۱-۶ تقسیم بندی کاربری های اراضی ساحلی
۱۷۵	جدول ۲-۶ ضوابط پیشنهادی پهنه‌های فعالیتی
۱۷۶	جدول ۳-۶ مسیر دستیابی به اهداف

فهرست نقشه‌ها

صفحه	عنوان
۹۳	نقشه شماره ۴-۱ محدوده مورد مطالعه
۱۰۰	نقشه شماره ۴-۲: شیب در محدوده مورد مطالعه
۱۰۰	نقشه شماره ۴-۳ جهات شیب در محدوده مورد مطالعه
۱۰۱	نقشه شماره ۴-۴ خاک شناسی محدوده مورد مطالعه
۱۱۲	نقشه شماره ۴-۵ تراکم ناخالص جمعیتی
۱۱۲	نقشه شماره ۴-۶ نسبت مهاجرت
۱۱۸	نقشه شماره ۴-۷ کاربری اراضی
۱۴۰	نقشه شماره ۵-۱ تپ خاک
۱۴۰	نقشه شماره ۵-۲ فاصله از منابع آب
۱۴۰	نقشه شماره ۵-۳ فاصله از مناطق حفاظت شده
۱۴۰	نقشه شماره ۵-۴ فاصله از اراضی کشاورزی
۱۴۱	نقشه شماره ۵-۵ فاصله از خط ساحلی
۱۴۱	نقشه شماره ۵-۶ فاصله از شبکه ارتباطی
۱۴۱	نقشه شماره ۵-۷ فاصله از گورستان
۱۴۱	نقشه شماره ۵-۸ فاصله از خطوط انتقال نیرو
۱۴۲	نقشه شماره ۵-۹ تراکم جمعیتی
۱۴۲	نقشه شماره ۵-۱۰ تراکم جمعیتی
۱۴۳	نقشه شماره ۵-۱۱ بهینه یابی پهنه مسکونی
۱۴۵	نقشه شماره ۵-۱۲ رعایت حریم ساحل
۱۴۵	نقشه شماره ۵-۱۳ سرعت باد (متر بر ثانیه)
۱۴۵	نقشه شماره ۵-۱۴ نزدیکی به منابع آب
۱۴۵	نقشه شماره ۵-۱۵ فاصله تا راه های اصلی
۱۴۶	نقشه شماره ۵-۱۶ فاصله تا خطوط انرژی
۱۴۶	نقشه شماره ۵-۱۷ فاصله تا پهنه های مسکونی
۱۴۶	نقشه شماره ۵-۱۸ پهنه صنعتی موجود
۱۴۷	نقشه شماره ۵-۱۹ بهینه یابی پهنه صنعتی
۱۴۹	نقشه شماره ۵-۲۰ نزدیکی به منابع آبی (رودخانه‌ها)
۱۴۹	نقشه شماره ۵-۲۱ فاصله تا راه های اصلی
۱۴۹	نقشه شماره ۵-۲۲ خارج از مراکز صنعتی
۱۴۹	نقشه شماره ۵-۲۳ فاصله تا پهنه های مسکونی داخل شهر
۱۵۰	نقشه شماره ۵-۲۴ بهینه یابی پهنه کشاورزی
۱۵۲	نقشه شماره ۵-۲۵ فاصله از جنگل
۱۵۲	نقشه شماره ۵-۲۶ فاصله از دریاچه و تالاب
۱۵۲	نقشه شماره ۵-۲۷ فاصله از نوار ساحلی
۱۵۲	نقشه شماره ۵-۲۸ فاصله از راه های اصلی

فهرست نقشه‌ها

صفحه	عنوان
۱۵۳	نقشه شماره ۲۹-۵ فاصله از مناطق حفاظتی
۱۵۳	نقشه شماره ۳۰-۵ پهنه های گردشگری موجود
۱۵۴	نقشه شماره ۳۱-۵ بهینه یابی پهنه گردشگری
۱۵۶	نقشه شماره ۳۲-۵ حفاظت از اراضی کشاورزی و باغات
۱۵۶	نقشه شماره ۳۳-۵ حفاظت از پهنه های گردشگری
۱۵۶	نقشه شماره ۳۴-۵ حفاظت از منابع آب
۱۵۶	نقشه شماره ۳۵-۵ سابقه حفاظت
۱۵۷	نقشه شماره ۳۶-۵ حفاظت از حریم ساحل
۱۵۷	نقشه شماره ۳۷-۵ حفاظت از حریم گورستان
۱۵۸	نقشه شماره ۳۸-۵ بهینه یابی پهنه حفاظتی
۱۶۲	نقشه شماره ۳۹-۵ مکان یابی بهینه توسعه اراضی

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۹	نمودار شماره ۱-۱ رویه انجام پژوهش
۶۴	نمودار ۱-۲ فرآیند تلفیق طرح کاربری مطلوب اراضی ساحلی ایران
۷۶	نمودار ۱-۳ متدولوژی انجام طرح
۸۱	نمودار ۲-۳ مولفه‌ها و شاخص‌های پیشنهادی طرح
۱۳۱	نمودار ۱-۵ اولویت‌بندی شاخص‌های پیشنهادی جهت بهینه یابی پهنه مسکونی
۱۳۳	نمودار ۲-۵ اولویت‌بندی شاخص‌های پیشنهادی جهت بهینه یابی پهنه صنعتی
۱۳۵	نمودار ۳-۵ اولویت‌بندی شاخص‌های پیشنهادی جهت بهینه یابی پهنه کشاورزی
۱۳۶	نمودار ۴-۵ اولویت‌بندی شاخص‌های پیشنهادی جهت بهینه یابی پهنه گردشگری
۱۳۸	نمودار ۵-۵ اولویت‌بندی شاخص‌های پیشنهادی جهت بهینه یابی پهنه حفاظتی
۱۵۹	نمودار ۶-۵ اولویت بندی پهنه‌های پیشنهادی جهت تعیین مناسبت بهینه توسعه
۱۶۹	نمودار ۱-۶ همپوشانی اطلاعات ارائه شده پژوهش و سوالات تحقیق
۱۷۱	نمودار ۲-۶ مولفه‌های اصلی پایداری در فرآیند توسعه
۱۷۸	نمودار ۳-۶ نمونه‌ای از مدل پیش‌بینی میزان خطرات احتمالی مناطق ساحلی

فصل اول

تعریف و تبیین پژوهش

۱-۱ مقدمه

سواحل در گذر تاریخ به طور قطع جذاب‌ترین سکونت‌گاه‌ها برای انسان بوده‌اند. به گونه‌ای که در حدود دو سوم مردم جهان (برابر با ۳.۷ میلیارد نفر) در حاشیه ۶۰ کیلومتری از دریا زندگی می‌کنند. سواحل علاوه بر اهمیت سکونتگاهی، برای بهره‌برداری از منابع زنده و فسیلی، استقرار صنعت، بازرگانی و حمل و نقل کالا، گردشگری، کشاورزی و آبی‌پروری مورد استفاده قرار می‌گیرند. محدود بودن فضای منطقه ساحلی و تقاضای زیاد برای بهره‌برداری از این مناطق منجر به ایجاد رقابت و تضادهای بهره‌برداری در استفاده از فضاهای ساحلی شده است. چنین شرایطی با پیامدهای زیست محیطی همراه بوده که سبب کاهش تنوع زیستی، کاهش منابع زنده، تخریب زمین‌های ساحلی، فرسایش کرانه‌ها، ایجاد انواع آلودگی در این مناطق شده است. رشد روز افزون چنین مسائلی در مناطق ساحلی سبب ایجاد دغدغه‌های متعددی در امور مدیریتی و برنامه‌ریزی مناطق ساحلی شده و لزوم توجه بیش از پیش به این مناطق و هدایت، کنترل و توسعه متناسب با توان محیط و در راستای پایداری بلندمدت این مناطق را ایجاب می‌نماید. از این رو در این پژوهش به این امر پرداخته می‌شود.

در این فصل که به تعریف و تبیین موضوع پژوهش اختصاص داده شده است، ابتدا به تعریف مسئله، علل و ضرورت انجام آن می‌پردازیم؛ سپس با ارائه اهداف، سوالات و فرضیات تحقیق، ضمن معرفی محدوده مطالعاتی و قلمرو تحقیق، روش انجام تحقیق شرح داده می‌شود. در ادامه ساختار کلی پژوهش بیان گردیده و در نهایت، کلید واژگان مرتبط با موضوع بیان و تعریف شده‌اند.

۱-۲ طرح مساله

دریاها و اقیانوسها بیش از ۶۰ درصد از سطح زمین را می‌پوشانند، متجاوز از ۹۷ درصد آب موجود در کره زمین را در خود جای داده و نقشی حیاتی در چرخه انرژی و غذایی ایفا می‌کنند. انسانها برای بسیاری از مسایل به ویژه انرژی و مواد معدنی، به دریاها و اقیانوسها وابسته‌اند. در کنار اینکه دریاها و اقیانوسها سکونتگاه موجودات زنده و منبع غذایی بسیار مهمی می‌باشند، بسیاری از منابع مهم دریاها و اقیانوسها در نزدیک سواحل آنها متمرکز هستند. این امر سبب شده تا نواحی ساحلی به واسطه برخی ویژگیهای منحصر بفرد خود، به عنوان یکی از ظرفیتهای بالقوه در برنامه ریزی‌های توسعه محسوب می‌شوند.

سواحل را باید به عنوان نقاط اتصال دهنده‌ی اکوسیستم‌های خشکی و دریا و مکان‌هایی با جذابیت و ویژگی‌های خاص جغرافیایی دانست. محدوده نوار ساحلی مناطقی منحصر به فرد از لحاظ تنوع اکوسیستمی می‌باشند که زیستگاه مناسبی را برای گونه‌های مختلف دریایی فراهم می‌آورند. ساختارهای طبیعی موجود در این پهنه‌ها، سیستم‌های دفاعی طبیعی و موثری را در برابر مخاطرات دریایی و فرسایش سواحل پدید می‌آورند. از طرفی با توجه به منابع و پتانسیل‌های موجود در سواحل، این مناطق نقش غیر قابل جانشینی در

اقتصاد و توسعه ایفا می‌کنند. این مکان‌ها هم چنین دارای قابلیت‌های متنوعی جهت جذب گردشگران می‌باشند.

بنابراین در یک جمع‌بندی کلی می‌توان ویژگی‌های منحصر به فرد نواحی ساحلی را در موارد زیر دانست:

- پیوند دریا و خشکی؛
- کنش متقابل میان دریا و ساحل؛
- وجود اکوسیستم‌های متنوع، شکننده و ارزشمند؛
- دسترسی به منابع فراوان و نقش آن در تجارت بین کشورها؛
- محل تبدیل حمل و نقل زمینی و دریائی و
- تعدد مالکیتها.

با توجه به آنچه که بیان گردید باید اشاره داشت که همگرایی منافع چندگانه‌ای همچون قابلیت‌های کشاورزی، ماهیگیری، گردشگری، بندرگاهی و دیگر فعالیت‌های صنعتی و همچنین در برداشتن چشم‌اندازهای طبیعی و ...، امروزه سواحل را به یکی از جذاب‌ترین نقاط جمعیتی بدل نموده است. در کنار چنین پتانسیل‌هایی و شاید مهم‌تر از همه‌ی آن‌ها، سواحل منزلگاه بیش از نیمی از جمعیت جهان هستند. آمار مبین این مطلب است که ۲/۳ از بزرگترین شهرهای جهان در نقاط ساحلی مکان‌گزینی شده‌اند و جمعیت نواحی ساحلی با نرخ رشدی بیش از جمعیت نواحی درونی رو به افزایش است. بنابراین امروزه فعالیت‌های انسانی در محدوده‌های ساحلی افزایش چشمگیری داشته‌اند (Clark, ۱۹۹۶:۶). این گسترش فزاینده فعالیت‌ها، در کنار عدم وجود ضوابط و مقررات مشخص در پهنه‌های ساحلی، مشکلات و تبعات منفی بسیاری از جمله آلودگی و تخریب زیست‌بوم‌های طبیعی و بهره‌برداری بیش از توان اکولوژیک محیط را به همراه داشته است. چنین تبعات منفی، ضرورت وجود طرح‌های نوار ساحلی که با شناخت صحیح از شرایط، امکانات و محدودیت‌ها است، را می‌طلبد. بنابراین برنامه‌ریزی هدایت‌مند توسعه، به عنوان فرآیندی پویا و پیوسته که بتواند از منابع و ارزش‌های نوارهای ساحلی و کرانه‌های آن حفاظت کند، امری اجتناب‌ناپذیر است.

مطالب مذکور به خوبی موید این مطلب است که سازمان‌دهی فعالیت‌های متنوعی که در نواحی ساحلی اتفاق می‌افتد، به گونه‌ای که بتواند حداقل بار منفی را بر محیط وارد سازد، بسیار حائز اهمیت است. جهت نیل به این موضوع رعایت اصول پایداری پتانسیل‌سنجی، به منظور هدایت توسعه در نوار ساحلی لازم می‌باشد. پرداختن به این امر خصوصاً در ایران که سواحل امروزه به یکی از مهم‌ترین نقاط جاذبه‌زیستی و تفریحی بدل شده‌اند، بسیار حائز اهمیت است. با این وصف باید بیان داشت که توجه به شاخصه‌های پایداری جهت شناسایی پهنه‌های مستعد توسعه در نوار ساحلی کشور (ساحل بندر انزلی)، توسعه بلندمدت و همه‌جانبه نوار ساحلی را سبب خواهد شد.

شهر بندر انزلی به عنوان یکی از شهرهای ساحلی کشور و از جمله مهم‌ترین بنادر تجاری ایران و جهان محسوب می‌شود. این شهر به دلیل مجاورت با دریای خزر بسیاری از پتانسیل‌هایی چون چشم‌اندازهای مطلوب، بهره‌مندی از منابع متعدد محیطی و توان‌های اقتصادی و ... را دارا است. از این رو به منظور هماهنگی بین منافع چندگانه اقتصادی، طبیعی، اجتماعی و ... لزوم وجود ضوابط و مقرراتی که توسعه را در نوار ساحلی هدایت نماید و بهره‌گیری از منابع موجود را متناسب با پتانسیل‌ها و توان‌های اکولوژیک منطقه، همراه سازد، امری ضروری می‌نماید.